

El llenguatge

L'Eixample barceloní

Els noms derivats dits postverbals són els que s'han obtingut d'un verb sense l'ajuda de cap sufix. Entre ells hi ha els que consisteixen en el radical del verb augmentat d'una e o bé d'una a. Els primers són sempre del gènere masculí, com el xiscle, el dubte, el conte, el recapte, el blasme, etc, i els segons són sempre del gènere femení, com la condemna, la consulta, la recerca, la remarca, la caça, la pesca, l'estrena, la manca, l'esmena, etc. Són, de bon tros, aquests darrers, molt més nombrosos que els primers.

Però també es pot esdevenir, en algun cas, que d'un mateix verb s'hagi obtingut alhora un postverbal del masculí (acabat, doncs, en e) i un del femení (acabat en a). Aquest és el cas del verb eixamplar, «fer una cosa més ampla», per al qual sembla que cal admetre, d'acord amb la Gran Enciclopèdia Catalana, totes dues formes, el masculí eixample i el femení eixampia. El Diccionari Fabra només admet el femení, per al qual no reconeix, a més, el sentit amb què és usat en urbanisme. La Gran Enciclopèdia, com hem dit, admet totes dues formes i dona la preferència a la masculina: l'article dedicat a la coneguda zona de Barcelona que rep aquest nom, a més, hi figura entrat amb la forma del masculí, és a dir, l'Eixample de Barcelona, denominació que és la que preval en tota l'obra. D'acord amb aquestes directrius, doncs, hom es decanta avui generalment, en aquest cas específic, per la forma del masculí, encara que no és tampoc rar l'ús de la del femení, contra el qual no diríem que es pugui objectar res.

Ara, el que molts obliden és que si escriuen eixample fan servir un nom masculí i si escriuen eixampia en fan servir un de femení i que hi han de fer concordar correctament els adjectius amb què el modifiquin o determinin. Llegim, efectivament, a cops, expressions com «l'Eixampia barceloní» o bé «la magnífica Eixample de Barcelona», cadascuna de les quals conté la seva falta de concordança gramatical. Tant eixample com eixampia exigeixen l'article definit si els precedeix immediatament, en la seva forma apostrofada, és a dir, la forma única l', però els adjectius de dues terminacions han de correspondre al seu gènere gramatical, indicat per l'última vocal: l'Eixampia barcelonina i el magnífic Eixample de Barcelona.

Albert Jané